

Vznik a „příčina“

Je běžné rozumět otázce po vzniku něčeho tak, že se tážeme po příčině (nebo spíše příčinách onoho „vzniku“), ale bližší analýza tohoto běžného způsobu myšlení ukáže jeho problematičnost. Především kauzální chápání „vzniku“ jako procesu vůbec nepočítá s tím, že by bylo možno nějak přesně stanovit, kde končí ona příčina a kde naopak začíná její následek (a to už zcela necháváme stranou takové „problémy“, jako zda ona příčina zůstává součástí následku, nebo zda následek byl už obsažen v příčině apod.). Je přechod mezi příčinou a účinkem postupný, kontinuální, anebo je mezi příčinou a následkem více méně ostrá hranice? Platí-li první případ, nelze snad podrobnějším zkoumáním odhalit několik nebo dokonce celou řadu přechodů od příčiny k následku uvnitř takového „postupu“? Pokud ano, dostaneme se nutně k druhé „verzi“; pokud ne, stojíme před otázkou, čím je vlastně založena (a udržována) ona kontinuita? A ještě dál: nejde-li vlastně o nějaké událostné dění, tj. o kontinuální změny, které jsou nějak spojeny, sjednoceny do „události“ (rozumí se „pravé události“). Můžeme takovou „pravou událost“, která je „celkem“, také uvnitř chápat jako celou řadu kauzálních přechodů od příčin k následkům? Můžeme uvnitř „pravé události“ nadále mluvit o „vzniku“ nebo „zániku“ (přechodu) jednotlivých „fází“ událostného dění? Nepřestává mít potom slovo „vznik“ (nebo „zánik“) svůj původní smysl?

(Písek, 110102-2.)